

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstiones Canonicae De Decimis

Friderich, Melchior

Ingolstadii, 17010 [i.e. 1710]

Quæstio II. Quis sit Judex competens in petitorio, quando Ecclesia agit
contra Laicum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61677)

Præfectum castrum secularem, ut cum Glossa *ibi*, Hostiens. Panor. Innoc. Berojo, observant Menoch. *cit. remed. l. 5. n. 217.* Covarr. *l. c. §. non oberit.* Guttier. *l. c. n. 29.* Barbof. *in cit. c. ult. n. 3.* Gonzal. *ibid.* ac passim alij. Hinc mirum non est, laicos à Religiosis conveniri debuisse coram Judice seculari, & cum postea in petitorio laici fierent actores, remissos esse ad Judicem Ecclesiasticum, quia rei erant Religiosi. Unde ex *cit. c. ult.* potius propugnatur nostra sententia, quam oppugnatur. Non *Canon 19. 11. q. 1.* quia ibi tantum implo-

ratur fuit auxilium brachij secularis contra contumacem, qui ab Ecclesia coërceri non poterat; non verò potestas judicandi laico concessa, ut observant Menoch. *l. c. n. 214.* Guttier. *n. 27.* Barbof. *l. 1. Fur. Eccl. c. 39. §. 2. n. 178.* Non denique *c. 7. qui filij sint legit.* quia ibi principalis causa de matrimonio fuit asserta Judici sacro, & altera de successione, & possessionibus seu bonis laicorum, remissa ad Regem, ut patet ex textu, & observant Covarr. *cit. §. non oberit.* Guttier. *n. 28.* & Menoch. *n. 213.*

Q U Æ S T I O II.

Quis sit Judex competens in petitorio, quando Ecclesia agit contra laicum?

S U M M A R I U M.

576. Petitorio quando agatur.

577. Causa decimarum in petitorio, si quaestio juris est, privatim pertinet ad Judicem Ecclesiasticum.

578. Tametsi immunitas prætendatur ex privilegio, præscriptione &c.

579. Et licet causa solum incidatur tractetur.

580. Aut sit quaestio solum facti.

581. Si tamen factum est liquidum, adiri contra laicum laicum Judex potest.

582. Vel Ecclesiasticus.

576 **P**etitorio agitur, si Ecclesia prætendat jus decimandi simulque laicus, asserens sibi decimas per investituram vel privilegium esse concessas, aut consuetudine vel

præscriptione immunitatem à solvendo se obtinuisse. Quæ quaestio juris est: facti verò, si quaeritur duntaxat, solveritne is, quem ad solvendum constat esse obligatum; aus

aut an fraus in solutione commissa sit, aut an furto fuerint sublatis fructus vel ante vel post solutionem decimarum. Ad factum pariter pertinet, quando renuit solvere, quem constat teneri solvere; aut quando fructus indecimatos intulit horreo, quos de consuetudine debuit in agris decimare; aut quando constat, fraudem in solvendo commissam esse, vel fructus indecimatos aut decimatos furto sublatis, fraude vel negligentia corruptos &c.

877 Assert. I. Causa decimarum in petitorio, quando questio juris est, privativè spectat ad Judicem Ecclesiasticum. Ita omnes, etiam Legistæ, suffragante praxi Camerae Imperialis, utpote quæ appellationes in causis decimarum in petitorio non recipit, teste Gaillio l. 1. *obser.* 38. n. 2. & Hartmanno Hartmanni *Pract. for.* l. 2. c. 2. *Miscell.* §. 11. Constat ex *Clem. 2. de Judic.* ubi causa decimarum conjungitur cum Beneficialibus aliisque ad forum duntaxat Ecclesie spectantibus. c. 2. *de Jur. calum.* ubi dicitur spiritualis, & c. *fin. de rer. permut.* juxta quod jus decimandi est spirituale. Eadem habentur *causa* 16. q. 1. *can.* 75. & *segg.* de causa autem spirituali solus Judex sacer cognoscit. c. 2. & 3. *de Judic.* c. 3. *de ord. cognit.* c. 3. & 7. *qui fil. sint legit.* *Trident. sess.* 24. *can.* 12. *de Matrim.* Hinc excommun. 4.

Bullæ Coenæ SS. Pontifici reservatâ prohibetur Judicibus laicis cognitio causarum decimarum. Quæ prohibitio & excommunicatio, si unquam locum habet (uti habere debet) certè habet, quando agitur judicio petitorio. Et quamvis Suar. *disp.* 11. *de censur. sect.* 2. n. 75. eam tunc solum incurri exillimet, si Judex sæcularis causam decimalem invadit prætextu exemptionum & privilegiorum Sedis Apostolicæ; non verò, si absque hoc prætextu: longè tamen verius est, quod cum Duardo, Reginaldo, Alterio, ac alijs docet Palao *de censur. disp.* 3. *pun.* 15. n. 7. illam incurri, si causa decimalis invadatur etiam sine illo prætextu: quia textus Bullæ eum tantum à censura eximit, qui à competente Judice sacro causam decimalem ad se avocat animo expresso supplicandi Sedi Apostolicæ &c. ergo quocunque alio titulo & sine illa avocatio fiat, censura incurritur, cum exceptio firmet regulam in oppositum. Item censurâ illâ innodatur, qui prætextu violentiæ cavendæ avocationem facit: ergo necesse non est eam fieri prætextu exemptionis. Accedit, quòd si is non excusatur à censura, qui causam decimalem ad se trahit prætextu exemptionis & privilegij Apostolici, multò minùs excusandus sit ille, qui ne prætextit quidem privilegium, sed absolutè & tanquam ex potestate & jure proprio

proprio jurisdictionem Ecclesie de se competentem prætendit; cum hic gravius peccet, quàm ille.

178 Neque prodest laico, si postulat decimas immunitatem opponat ex præscriptione, consuetudine, privilegio, transactione &c. aut jus decimandi prætendat titulo investituræ, privilegij, vel permutationis, quem probare intendit per testes, instrumentum, aut quasi possessionem immemoriam: tenebitur enim nihilominus respondere eorum Judice sacro, uti contra nonnullos tradunt cum Rebuffo ac aliorum communi Covarr. c. 35. var. n. 2. Fagundez l. 3. in quint. præc. Eccl. c. 5. n. 10. Gratian. p. 2. discept. for. c. 238 n. 64. Canis. c. 18. n. 13. §. quare. Laym. l. 4. tr. 9. c. 2. n. 15. Raphaël de Torre 2. 2. q. 87. disp. 8. n. 5. Tanner. tom. 3. Theol. disp. 5. q. 3. n. 40. Leander à SS: Sacr. p. 3. Moral. tr. 6. disp. 2. q. 31. Illust. D. Schmid semicent. 2. 99. for. contr. 25. n. 2. & contr. 26. n. 9. Diana p. 3. tr. 2. resol. 50. & p. 1. tr. 2. resol. 92. ubi ait, quòd si aliqui Principes sententiam contrariam in praxi observent, id illos efficere ex aliquo privilegio Pontificio: quod an verà habeant, id ipsis videndum esse. Et verò, qui in tali casu cognitionem Judici laico concedunt, non jure aliquo scripto, sed consuetudine Hispaniæ & Galliæ nituntur, & hanc ferè per privilegium sacre Sedis defendunt. Ratio nostræ assertionis patet: quia quæstio, utrum

laicus immunitatem à solvendis decimis habeat aut jus eas colligendi, est quæstio juris, uti cum Speculat. Calderino, Frideric. Sen. Cassanxo, Fulgoso, Gutierrez, ac alijs observant Petr. Barbosa in l. Titia 35. ff. sol. matr. Germon. de sac. immun. l. 3. c. 19. à n. 89. Monte c. 8. q. 1. n. 4. aliique DD. modò allegati. Jura enim laicis tam quoad immunitatem, quàm quoad jus decimandi resistunt: unde si vel hoc vel illam prætendunt, quæstio de jure est, ac titulo, æquè ac quando quæritur, quo jure quis hunc fundum possideat, aut immunitatem à tributis prætendat; titulus autem ad jus pertinet, & cognitio de jure decimarum ad Judicem sacrum. Nec tamen hic addimus, quod Petr. Barbosa l. c. addendum esse ait, in laicis quoad decimas possidendas rarò dari posse titulum justum aut coloratum, si advertatur ad decisionem c. 7. de Præscript. & c. 17. h. t. ac idcirco injustè & cum sacrilegio videri decimas ab iisdem possideri juxta c. 2. de reb. Eccl. alien. & can. 65. 16. q. 1. Eadem porrò ratio est de casu, quo laicus non quidem omnimodam exemptionem prætendit, sed solum, se vi præscriptionis, consuetudinis &c. duntaxat tenèri ad partem v. g. vigesimam, aut non tenèri, ut tenentur alij, in agro solvere, aut sine stramine sola grana &c. Nam etiam hæc quæstio juris est, & idcirco ad cognitionem Judicis sacri

eri pertinens, ut contra Anchar. Gomef. Aufrer. & Marta observat Oliva p. 3. Fori Eccl. q. 38. n. 14. cum Petr. Barbosa, Cevall. ac alijs. Nam siue dicas, te ad nihil teneri, siue solum ad certam quantitatem, utrimque de jure solvendi quæstio est, cum sit eadem ratio de parte, quæ de toto. l. ex ass. ff. de hered. Instit. Unde iidem DD. cum Azor p. 1. l. 7. c. 25. q. 4. Germ. l. c. Gratiano cit. c. 238. n. 80. Moneta c. 8. q. 1. n. 7. ac communi Canonistarum contra Covarr. Boer. ac Carol. de Grassis inferunt, non esse tolerandam praxin secularium Judicum cognoscentium de causis decimarum, cum laici illos recusant solvere Clericis, tanquam non debitas ob legitimè præscriptam immunitatem: quia est quæstio juris, utrum præscriptio vel consuetudo non solvendi sit valida, ac proinde juxta dicta pertinet ad jurisdictionem spiritualem; jus autem & jurisdictionis spiritualis consuetudine vel præscriptione laicis acquiri non potest c. 7. de Præscript. & c. 19. h. t. eò quòd præscriptio quamvis longissima eum, qui juris capax non est, capacem non reddat, ut cum Joan. Andr. Panor. ac Gloss. in cit. c. 7. tradunt omnes Canonistæ; nisi adsit privilegiū Pontificium, quod tamen hinc non reperitur.

579 Assert. II. Nequit cognoscere Judex secularis de causa decimarum in petitorio, tametsi quæstio sit solum incidens, & idcirco illam

remittere debet ad Judicem sacrum. Ita tenere comuniter omnes, ait Farin. l. 1. tit. 1. q. 8. n. 25. sed fallitur: tenent enim aliqui contrarium. Est tamen nostra assertio comunissima, confirmata praxi Imper. Cam. apud Mynsing. cent. 1. observat. 100. estque manifesta ex cit. c. 3. de ord. cognit. & cit. c. 5. ac 7. qui fil. sint legit.

Assert. III. Solius Judicis Ecclesiastici est, quæstionem etiam facti quoad decimas decidere, v. g. cum quæritur, an parochianus solverit decimas, an integras, an fraudem in solvendo commiserit &c. Ita contra Bart. Covarr. aliòsque multos sentio cum Baldo, Imola, Lapo, Fulgoso, Gemin. ac alijs, quos allegat Moneta l. c. n. 6. & sequitur Fachin. l. c. contr. c. 44. Azor l. c. q. 5. Homobon. de exam. Eccl. p. 2. tr. 8. c. 8. q. 24. Tannerus tom. 3. Theol. disp. 5. q. 3. n. 41. Leander à SS. Sac. l. c. q. 30. & Ranbeck disp. 2. Panopl. c. 7. coroll. 13. n. 6. Ratio est: quia etsi ejusmodi quæstiones sint solum de facto, sunt tamen de re spirituali & Ecclesiastica, de qua Judex laicus cognoscere nullo modo potest, & sacra Jura c. 2. & 3. de Judic. ac Clem. 2. eod. absolute ac sine discrimine inter quæstionem facti & juris causarum de rebus Ecclesiasticis cognitionem negant Judici laico. Confir. 1. Juxta c. 12. de sent. excomm. in 6. quæstio an quis sit Clericus, à solo Judice Eccles. definienda est: & tamen hæc quæstio est

M m dun-

duntaxat facti. Confir. 2. Si Judex laicus de quaestione facti cognosceret, de quaestione juris Ecclesiasticus, continentia causarum divideretur contra *l. Nulli C. de Judic.* Ex dictis patet responsio ad rationem adversariorum, qui dicunt, esse quaestionem merè profanam, si de solo facto agitur: dato enim, quòd profana ex se sit, attingit tamen rem spiritualem, & de ea cognoscendum est in ordine ad jus & causam spiritualem.

381 Assert. IV. Si agitur de solo facto, eòque liquido, ut si parochianus negat decimas, ad quas constat eum teneri, aut si fraudem in solvendo commisit, aut si vel ipse vel tertius quispiam illas abstulit, corrupit &c. adiri contra laicum potest Judex etiam laicus, ut illum ad solutionem vel restitutionem compellat. Ita omnes, & patet cum ex *c. 21. de Homic.* tum ex ratione, quia sic Judicis laici officium non tam ad cognoscendum, quàm ad compellendum imploratur: potestque laicus compellere ad implenda sponsalia, si de eorum valore non dubitatur, ut cum Panor. & communi observat Sanch. *l. 1. de Sponsal. disp. 29. n. 9.* Item compellere potest uxorem, ut redeat ad maritum; hunc, ut repulsam recipiat, aut ut debitum reddat, si constat de valore matrimonij, ut cum Panor. Covarr. ac alijs tradit idem Sanch. *l. 9. disp. 4. n. 7.* nec non, ut servetur juramentum, quando

constat de obligatione, juxta communem apud Oliva *l. c. 9. 36.* item ut restituantur vel non acceptentur usurae &c.

Assert. V. In casu modò allato Judex competens est etiam Ecclesiasticus cum jure preventionis. Ita communis & certa DD. contra nonnullos, qui teste Frid. Sen. *consil. 245.* tradebant, ejusmodi causam privativè ad Judicem secularem pertinere. Contrarium constat ex *c. 5. 6. 7. & 16. h. t. c. 21. de Homic. Clem. 2. de Judic.* Ubi Episcopi jubentur Ecclesiastica districtione compellere subditos ad solvendas decimas, & *c. 8. de For. compet.* dicitur concessum personis Ecclesiasticis, ut malefactores suos possint sub quo maluerint Judice, convenire, sacro videlicet vel laico. Idem traditur *can. similiter 58. 16. q. 1.* & à sensu contrario sumitur ex *c. si Clericus 5. de For. compet.* Quin addunt Gerardus *singul. 96. n. 1.* Covarr. *de Sponsal. p. 2. c. 8. §. 12. n. 3. & 4. Farm. l. 1. tit. 1. §. 8. n. 25. sublim. 2.* Gravatus *ad Vestr. l. 5. c. 1. n. 6.* Gratian. *cir. c. 238. n. 66.* post Bald. Butr. ac alios, in quaestione meri facti de re spirituali non cognoscere laicum post transmissam inhibitionem ab Ecclesiastico. Ex hæcenus dictis consequens est, quòd etiam conductor decimarum laicus adire possit Judicem sacrum ad compellendos parochianos, si eas recusant solvere, aut fraudem in solvendo commiserunt; imò etiam

etiam debeat illum audire, si quæstio juris est, ut bene observant Guttier. *l. 3. præct. q. 26. n. 11.* Moneta *c. 8. q. 1. n. 17.* & Oliva *p. 3. Fori Eccles. q. 38. n. 26.* quia conductores, emptores, ac donatarij ratione adionis ipsis cessæ illas petunt no-

mine Ecclesiæ. Quin in illa quæstione facti, de qua supra *n. 580.* adire dicti cessionarij debent Judicem Ecclesiasticum: cum agere ibi debeant, ubi agendum alias foret ipsi Parocho, qui decimas locavit aut donavit.

QUÆSTIO III.

Quis sit Judex in possessorio, si reus est laicus?

SUMMARIUM.

583. *Discrimen varium Causæ possessoria.*

584. *De causa possessoria causam proprietatis annexam habente solus Judex sacer cognoscit.*

585. *Idemque solus de causa ad-*

piscenda.

586. *Cognitionem retinenda & recuperanda complures concedunt Judici etiam laico.*

587. *Competit soli Ecclesiastico.*

588. *Respondetur ad contraria.*

583 **U**T hæc quæstio, super qua magna inter DD. est contentio, ritè decidatur, distinguendum solerter est possessorium adipiscendæ à possessorio retinendæ ac recuperandæ: item causa possessoria, quæ habet admixtam rationem proprietatis, ab ea, quæ proprietatis causam admixtam non habet, sed de nuda possessine vertitur.

584 **A**ssert. I. Quando causa possessoria decimarum admixtam habet causam proprietatis, non potest per Judicem secularem expediri, sed à solo Judice sacro examinanda est. Ita tradunt Panor. Barbat. ac alij in *c. 2. de Furam. cal. Berojus in rubr. de Judic. n. 51.* Covarr.

c. 35. Præct. n. 1. concl. 1. aliique communissimè. Neque credo, aliquem dissentire: etsi enim Gaill. *l. 1. observ. 38. n. 2.* Guido Papæ *decis. 85.* Boër. *decis. 60. n. 23.* ac alij videantur tenere, causam possessoria decimarum indiscriminatim pertinere ad Judicem etiam laicum, si tamen eorum verba bene perpendantur, apparebit, eos loqui de solo possessorio, & ubi causa proprietatis non concurrat. Neque loqui aliter potuerunt: quia possessorium judicium rei spiritualis habens admixtam causam proprietatis minimè dici potest temporale, ut loquitur Covarr. *l. 6.* & patet ex *c. 3. de ord. cognit. ac c. 7. qui fil sint legit.*

M m 2